

Posudek oponenta rigorózní práce

Autor: Mgr. Bc. Michaela Severová

Téma: Odstoupení od smlouvy

Oponent: JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Rigorózní práce předložená k obhajobě Michaelou Severovou je zaměřena na problematiku odstoupení od smlouvy. Jde o téma v samotném základu poměrně tradiční. Odstoupení od smlouvy patří k nejčastějším případům zániku závazkových právních vztahů. Problematika je dlouhodobě předmětem pozornosti právní nauky a její výklad se opírá o poměrně rozsáhlé závěry judikatorní činnosti soudů. Současně je však zřejmé, že úprava doznala mnoha změn v souvislosti s přijetím stávající občanského zákoníku. Ten převzal jak úpravu dřívějšího občanského zákoníku, tak zákoníku obchodního. Právě úprava odstoupení od smlouvy podle obou uvedených předpisů přitom obsahovala řadu podstatných odlišností. Zároveň je patrné, že se v základu jedná o téma poměrně úzké. V rámci úpravy obecné části závazků je mu věnován jen značně omezený rozsah. Tato obecná úprava je pak doplněna řadou dílčích ustanovení, která jsou zaměřena na odstoupení v rámci jednotlivých typů závazků. Jedná se tak o institut, který má společný poměrně úzce ohraničený základ, současně je však jeho úprava roztržena i v rámci zvláštní části závazkového práva. I zde se přitom jasně projevuje sloučení dřívější občanskoprávní a obchodněprávní úpravy. Je tedy nepochybné, že se jedná o téma, které je plně způsobilé k bližšímu zpracování v podobě rigorózní práce. Autorka si je uvedených východisek tématu velmi dobře vědoma. Zvolenou problematiku učinila předmětem své pozornosti již v rámci diplomové práce a v práci rigorózní na tyto dřívější výstupy navazuje a dále je ve značném rozsahu rozvíjí.

Samotný výklad je rozdělen do pěti částí. První pojednává o zániku závazků obecně. Autorka zde v poměrně malém rozsahu přináší přehled úpravy zániku závazkových právních vztahů tak, jak je vymezen v obecné části závazkového práva. Výklad je zde opravdu pouze přehledový. Jeho cílem je patrně přinést čtenáři informace o zakotvení institutu odstoupení v rámci ostatních způsobů zániku závazků, a tím jej od těchto způsobů také náležitě odlišit. Tato snaha se daří, nicméně je zřejmé, že čtenář se příliš nového, s ohledem na koncepci výkladu a jeho značně omezený rozsah, nedozvídá. Následující část je již zaměřená na odstoupení od smlouvy dle všeobecných ustanovení o závazcích. Autorka v této partii podává na více než 40 stranách poměrně zevrubný výklad počínaje samotným vymezením pojmu odstoupení a jeho základních funkcí, přes jednotlivé důvody odstoupení podle obecné úpravy až po účinky odstoupení, vypořádání mezi stranami v případě odstoupení a promlčení. Systematika výkladu je zvolena přehledně. Vynecháno není nic podstatného. V následujících třech partiích se autorka zaměřuje na odstoupení od smlouvy ve specifických případech. Rozebírány přitom nejsou všechny situace, kdy občanský zákoník obsahuje speciální úpravu odstoupení od smlouvy. Uchazečka, patrně s ohledem na omezený rozsah práce, zvolila k bližšímu rozboru toliko odstoupení od smlouvy v

případě smlouvy o dílo - část třetí, v případě smlouvy kupní – část čtvrtá a odstoupení v případě takzvaných distančních smluv - část pátá. Jakkoliv by pro čtenáře bylo jistě zajímavé zcela komplexní zpracování všech případů, kdy občanský zákoník umožňuje odstoupení od smlouvy, je autorkou zvolený koncept výkladu možné hodnotit pozitivně. Zúžení výkladu na některé (a nutno říci velmi frekventované) případy odstoupení od smlouvy jí totiž umožňuje ponořit se do tématu hlouběji, než by to bylo možné v případě, kdyby se rozhodla téma pojímat zcela komplexně. Práce je zakončena shrnujícím závěrem.

Uvedenou systematiku výkladu je možné označit za vhodnou. Dílčí výhrady je možné učinit snad jen k některým případům členění do podkapitol. Příkladem může být podkapitola 2.4, která je poněkud nečekaně zařazena na stejnou úroveň jako kapitola 2.3, která pojednává o jednotlivých případech odstoupení od smlouvy dle obecné části závazkového práva. V rámci kapitoly 2.3 je čtenář seznamován s úpravou odstoupení v důsledku prodlení dlužníka, ale pochopitelně i s celou řadou jiných případů, kde je možné od smlouvy odstoupit. Je proto zvláštní, že hned navazující kapitola se zabývá poměrně úzkou problematikou nemožnosti odstoupení od smlouvy z důvodu prodlení dlužníka.

Věcně se autorka ve výkladu opírá o tradiční zdroje, nečerpá z nich však slepě či nekriticky. Závěry odborné literatury a judikatury (zejména té starší) jsou v práci průběžně kriticky hodnoceny, mnohdy autorka dospívá k odlišnému závěru. Výklad je přínosný zejména v partiích zaměřených na konkrétní případy odstoupení dle obecné části a pak v jednotlivých dále vymezených specifických případech. Výklad odstoupení od smlouvy o dílo se svým rozsahem minimálně rovná nejobsáhlejším publikačním výstupům k dané problematice.

Je pochopitelně zřejmé, že ne se všemi v práci předestřenými myšlenkami a závěry je nutné bez dalšího souhlasit, některá tvrzení jsou poněkud zjednodušující (např. na s. 17 je tvrzeno, že odstoupení musí mít vždy vázáno na porušení povinnosti jedné smluvní strany - na straně 20 a 22 však autorka toto tvrzení sama vyvrací). Přesnější by mohlo být v některých ohledech vyjadřování a užívání terminologie (např. v ujasnění, zda odstoupením zaniká závazek nebo smlouva; zda trvá smlouva nebo závazek aj.). Občas by některé informace zasloužily bližší vysvětlení. Na straně 64 například autorka uvádí, že promlčecí doba na vypořádání mezi stranami pro odstoupení od smlouvy se neřídí § 621 občanského zákoníku. Tento svůj záměr opírá o rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 32 Cdo 2799/2007 z roku 2008. Nejvyšší soud v tomto rozhodnutí stanovil, že práva vzniklá odstoupením od smlouvy jsou práva založená ustanovením § 351 obchodního zákoníku, nikoliv práva vyplývající z právní úpravy bezdůvodného obohacení obsažené v ustanovení paragrafu 451 až 459 občanského zákoníku. Je otázkou, zda lze tento závěr Nejvyššího soudu aplikovat i na stávající úpravu, která spojila úpravu občanskoprávní a obchodněprávní, a jak autorka sama uvádí, § 394 obchodního zákoníku nebyl do občanského zákoníku převzat. Je přitom zřejmé, že před nabytím účinnosti stávajícího občanského zákoníku dopadala na případy odstoupení od smlouvy dle občanského zákoníku úprava občanského zákoníku, a nikoliv § 351 zákoníku obchodního. Občas autorka možná až zbytečně upíná svou pozornost k právní úpravě účinné před rokem 2014 a poněkud ve výkladu opomíjí možný vliv změn právní úpravy na řešení dříve aktuálních problémů (např. v podkap. 4.2.1 a 4.2.2 blíže nerozebírá vliv nové úpravy veřejných seznamů - § 985 – na mechanismus

odstoupení od smlouvy o převodu nemovitostí). Jen místy čtenáře ruší opakování již jednou či vícekrát uváděných informací (např. opakované vysvětlování účinků odstoupení).

Uchazečka do práce nezařadila samostatnou partii pojednávající o vybrané zahraniční právní úpravě, jak bývá zvykem. Ze zahraničí literatury však čerpá, když v části páté poukazuje na některé shody a rozdíly mezi úpravou německou a tuzemskou.

Formální úroveň zpracování splňuje požadavky kladené na rigorózní práci. Autorka se sice zcela nevyvarovala překlepů, vypadnutých slov či formulační neobratností (srov. např. s. 22 - *člen funkce již evidentně nechci vykonávat svou funkci*; s. 32 – *K otázce délce lhůty bez zbytečného odkladu...*; s. 45 - *dokonce i kdyby strany neměly ve smlouvě výslovně sjednanou určitou pro dodatečné splnění povinností dlužníkem...*" atp.) jejich počet však není nadměrný a celkový dojem z práce výrazněji neovlivňují.

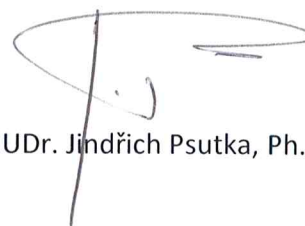
Citováno je v intencích platné citační normy. Autorka čerpá z rozsáhlého rejstříku literárních zdrojů, ve značném rozsahu jsou zohledněny i výstupy judikatorní činnosti soudů. Samotný poznámkový aparát však mohl být jednotnější (například font či velikost písma, zarovnání - srov. např. pozn. č. 209 aj.). Někdy je poněkud monotematicky čerpáno z jednoho zdroje v delších pasážích textu.

S ohledem na výše uvedené lze shrnout, že předložený text splňuje požadavky kladené na rigorózní práci. Autorka zvolila k bližšímu rozboru téma sice tradiční přesto, však odborně poměrně značně komplikované a náročné. Podařilo se jí ho rozvrhnout smysluplně a v základu přehledně, jeho zúžením si pak otevřela prostor pro hlubší výklad, ve kterém může prokázat náležitou erudici a orientaci v tématu. Dílčí nepřesnosti a jisté množství formálních a formulačních nedodělků výsledný dojem z práce výrazněji neovlivňuje. Práci proto k obhajobě doporučuji.

Otázky k obhajobě:

- 1) V práci rozvíjíte myšlenku smluvní úpravy účinků dojití odstoupení. Zaobíráte se přitom dispozitivností zákonné úpravy a možností smluvního ujednání domněnky doručení. Jak na tuto problematiku pohlížíte ve světle současné úpravy, zejména s ohledem na znění § 573 občanského zákoníku.
- 2) Na straně 52 uvádíte, že jelikož k odstoupení od smlouvy dochází k zániku závazku *ex tunc*, nelze závazkový vztah obnovit konvalidací. Pokud by odstoupením od smlouvy zanikl závazkový právní vztah *ex nunc*, obnovení konvalidací by bylo možné?

V Plzni dne 16. srpna 2018

JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.